

**SAHİBİ :**

TÜRKİYE İSLÂM ENSTİTÜLERİ  
TALEBE FEDERASYONU ADINA  
GENEL BAŞKAN

**Cahid BALTACI**

**YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ :**

**A. Vehbi  
VAKKASOĞLU**

**IDARE MÜDÜRÜ :**

**İSMAİL L. ÇAKAN**

## BU SAYIDA

SELÂM .....	İSLÂM MEDENİYETİ
BATINILARIN TEFİSİRDEKİ YERİ .....	Doç. Dr. İsmail Cerrahoğlu
MINARELER (Şiir) .....	Halide Nusret ZORLUTUNA
İSLÂM'DA DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ .....	Zeki CÂNÂN
BİR KONUŞMA ÜZERİNE ...	Muhammed PASIÇ
CÜNEYD-İ BAĞDÂDÎ .....	Asist. Süleyman ATEŞ
AHMED 'B. ÂSİM EL-AN- TAKÎ (v. 220/835) .....	Dr. A. Subhi FURAT
ZEKAT MUVACEHESİNDE BORÇ VE ALACAKLARIN DURUMU —.....	Ali ŞAFAK
İSLÂM'A HAYRANLIK (Şiir)	İbrahim GÜLEÇ
İKİ MAKALE HAKKINDA DİN EĞİTİMİNDE SAMİMİ MİYİZ? .....	Prof. Muhammed Hamidullah
İKİNCİ DİL KONGRESİ MÜ- NASEBETİYLE —.....	Dündar FÂNİ
SOKAKLARIN ŞEHİRİ (Şiir)	Mahir İZ
TÜRKLERİN İSLÂM'A YAP- TIKLARI HİZMETLER .....	Abdurrahim KARAKOÇ
ÇAĞRI (Şiir) .....	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
TÜRK TOPLUMUNDAKİ BÖ- LÜNME SEBEPLERİ .....	Rekin ERTEM
İBRET ALINACAK ÇOK ŞEY- LERİMİZ VAR AMA, ALA- BİLEN NEREDE? .....	Sabri AKDENİZ
SUALLERE CEVAPLAR .....	Hüsnü DIKEÇLİGİL
GÖRDÜKLERİM (Şiir) .....	Gazi MERT
TIRAMPACILAR .....	Muhsin İlyas SUBAŞI
YÂ MUHAMMED (Şiir) .....	Hilmi KURTULUŞ
MİLLÎ MÜSİKİMİZİ İLERİ GÖTÜRMEK İÇİN NELER, NASIL YAPILMALIDIR? ...	Abdurrahim GÜLER
HABER .....	Edip ÖZİŞİK
	İSLÂM MEDENİYETİ

## **İDAREHANE**

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi  
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/1  
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme Ve Havale Adresi :  
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

**S İ R K E C İ**

## **TEMSİLCİLERİMİZ**

Ankara: T.I.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet **KARAMAN**  
Kayseri: T.I.E.T.F. İkinci Başkanı : İ. N. **NURSAÇAN**  
Konya : T.I.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Ahmet **FİDAN**  
İzmir : T.I.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan **ÇETİN**

## **TEKNİK KADRO**

Dış Münasebetler : Mahmut **ÖZTÜRK**  
Sekreter : Ressam :  
Erdoğan **ATAK** Gürbüz **AZAK**  
Dizgi ve Baskı : T A N M A T B A A S I — İSTANBUL  
Yıl: 1. Sayı: 11  
Basıldığı tarih: 15 Haziran 1968

## **ABONE**

Yıllık : 12 sayı, 30. TL.

Altı Aylık : 6 sayı, 15. TL.

Öğrencilere % 20 Tenzilat yapılır.

Yabancı Memleketlere İki kati.

Bir sayısı : 250 Kuruş.

## **İLÂN TARİFESİ**

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.

Tek renk 2.000 TL.

İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.

Tek renk 1.000 TL.

Renkli ilân-sahifesi :

Tamamı : 1.200 TL.

1/2 : 750 TL.

1/4 : 400 TL.

1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınamaz.  
Gönderilen yazılar basılsın basılmasin iade edilmez.

## Nesriyat-Tenkid-Tehmil

MUSTAFA FAYDA

İSLAM'DA FIKHİ  
MEZHEPLER TARİHİ

İSİRLİ âlim Muhammed Ebû Zehra tarafından yazılmış olan **İslâm'da Fıkhî Mezhepler Tarihi**, türkçemize terceme edilerek neşredilmeye başlanmıştır. Dört cild halinde tamamlanacağı bildirilen bu eserin neşredilen birinci cildi şu bahisleri içine almaktadır:

Sunarken, Önsöz, Giriş, Peygamber Devrinde İctihad, Sahabe Devrinde İctihad, Tabiin Devrinde İctihad, Müctehid İmamlar Devrinde İctihad, Şia ve Haricilerde Fıkh, Siyasî Fırkalar, İtikadî Fırkalar, Mezhepler Arasındaki İhtilâf ve Sebepleri, Mezhepler Arasındaki İhtilâfın Tesirleri, İslâmî Hükümlerin

Amaçları, İslâmın Gözettiği Maslahatlar, Güçlüğün Kaldırılması, İctihad, İctihadın Dereceleri ve Müctehidlerin Tabakaları, Fetva Verme ve Müftide Aranan Şartlar.

Usulu Fıkh ve Fıkh tarihi bakımından önemli bazı bölümlerin incelendiği bu cildten sonra, diğer cildlerde, Fıkhî mezheb imamlarının şahsiyeti ve kurdukları mezheplerin hususiyetleri şu sıra ile anlatılmaktadır:

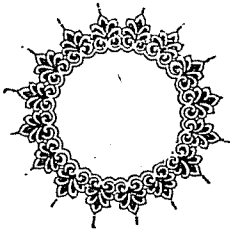
II. Cild: İmam Zeyd, İmam Cafer, İmam Ebu Hanife ve Mezhepleri,

III. Cild: İmam Malik, İmam Şafii, İmam Ahmed b. Hanbel ve Mezhepleri,

IV. Cild: Davud-u Zahirî, İbni Hazm, Zâhiri Mezhebi, İbni Teymiyye ve Fıkhî görüşleri.

Müellif, önsözde sekiz Fıkh imamının herbirisi hakkında ayrı ayrı birer eser yazdığını; ancak bu sekiz cildlik eserin, İslâm Hukuku üzerinde ihtisas yapanların dışındaki okuyuculara ağır geldiğini bildirmektedir. Dolayısıyla, bu kitapların daha kolay okunması ve umumî kültür sahibi olmak isteyenlerin faydalanabilmesi için özetlenerek bir tek cild haline getirildiğini söylemektedir. Yazar yine önsözde, kitabın muhteviyatı ile alakalı olan şu hususlara da temas etmektedir: "Bu eserde geçen sekiz imamı ve onların mezheplerini, fazla teferruata girmeksizin ele alıp inceledik.

"Bu imamlardan ikisi, Zeyd ve Cafer es-Sadık, Şia imamları olup Peygamber (S. A.) in Ehl-i Beyt'ine mensupturlar. Fazilet ve şöretleri herkesce bilinmektedir. Bazı din kardeşlerimi-



zin bunları aşırı derecede kutsallaştırmaları, onların şerefini aşağı düşürmez. Fakat bu durum karşısında bizim, müslümanların kalblerini birleştirmeye vesile olacak bir şekilde bu iki imamın hal tercümelerini yazıp mezheplerini inceleyerek bunlarla ilgili yanlış kanaatleri gidermemiz gerekmektedir.

"Bu ünlü fıkıh imamlarını ve onların mezheplerini geniş bir şekilde öğrenmek isteyenler o seçiz cildlik eserimizi, özet halinde öğrenmek isteyenler de bu kitabımızı okuyabilirler."

Giriş kısmında, Kur'an ve Sunnet'in İslam Hukuku'nun esas kaynağını teşkil ettiği, Kur'an nasslarının, meselelerin esasına taalluk ettiği, sünnetin ise bu esaslara ve onlara ait teferruatı açıkladığı anlatılmaktadır. Akıl ve nakil münasebetleri ele alınarak İslam Hukuku'nda içtihadın, tarihî seyir içerisinde şu dört devreye ayrıldığı bildirilmektedir:

I — Peygamberin Devrinde ki İctihad,

II — Sahâbilerin Devrindeki İctihad,

III — Tabiîn'in Devrindeki İctihad,

IV — Müctehid İmanların Devrindeki İctihad.

Bu dört devre ayrı ayrı ele alınarak incelenmekte, bilhassa Sahâbî ve Tabiîn devirleri hakkında ilgi çekici açıklamalar yapılmaktadır. Sahâbe ve Tabiîn'in içtihad konusundaki farklı metod anlayışları misalleri ile ortaya konulmaktadır. Bu farklı anlayış neticesinde: 1 — Re'y'e dayanan Fıkıh; 2 — Hadis'e dayanan Fıkıh olmak üzere iki çeşit Fıkıh ekolünün doğduğu ve bunların taraftarları ele alınarak İslam Hukuku'nun Sahâbe ve Tabiîn devrinde geçirdiği safahât gösterilmektedir.

**M**ÜCTEHİD İmanlar Devrinde İctihad bölümünde, Tabi-i Tabiîn'den olan birçok zevatın zamanında, fikhî mezheplerin kurulmasına başlandığı, bunların, meşhur, ahâd, mürsel hâdisleri esas almaları, re'y'e verdikleri değer gibi

meseleler ele alınarak iki farklı fıkıh ekolünün farkları anlatılmaktadır. Meydana gelen Irak ve Medine ekollerinin farklı anlayışları şu dört hususta toplanmaktadır:

I — Medineliler Ebu Berk, Ömer ve Osman (R. A.)'in hüküm ve fetvâlarına, ayrıca Zeyd b. Sabit ve Aişe (R. A.)'in fetvâları ile Ebu Hüreyre ve Ebu Said el-Hudri gibi sahâbilerin rivayetlerine sahiptiler. Iraklılar ise Abdullah b. Mes'ud'un hadis ve fetvâlarına, Ali b. Ebi Talib ve Ebu Mûsâ el-Eş'arî'nin fetvâ ve hükümlerine malik idiler.

II — Medineliler daha çok Hadis kaynaklarına sahip idiler.

III — Tabiilerin fetvâları, Medine'deki müctehidlerin yanında büyük bir mevkii işgal ediyordu. Irak fıkıhında Tabiilerin re'ylere böyle bir mevkii işgal etmiyordu.

IV — Irak'ta re'y kıyasa dayanıyordu; Hicaz'da ise re'y maslahata dayanıyordu.

"Şia ve Haricilerde Fıkıh" bölümünde, Ehl-i Sünnet anlayışı dışındaki mevcut siyasi ve itikadi mezheplerin kısa bir sıralaması yapılarak bunlardan fikhî görüşü olanlar hakkında bilgi verilmektedir.

Daha sonra mezhepler arası ihtilâfın tesirleri ve müctehidlerin kendi anlayış ve içtihadları hakkındaki fikirler şu şekilde belirtilmektedir: "İslam büyükleri, geçmişte ve halihazırda hiçbir zaman kendi sözlerinin din olduğunu, kayıtsız şartsız bunlara uyulması gerektiğini söylememiştir. Hattâ onlar, müslümanları hakka götüren delili araştırmaya davet etmişlerdir. Meselâ Büyük İmam Ebu Hanife, " Bu bizim ulaştığımız en iyi neticedir. Kim bundan hayırlısını bulursa ona uysun" demiştir.

Daha sonra müctehidleri taklid etme zarureti sebepleri ele alınmaktadır. İctihad kapısının açık olduğunu, "... çünkü insan akli hiçbir zaman düşünmekten men..." edilemeyeceğini ve yeni hayat şartlarının belirli bir hükme bağlanmasının zaruretinin de içtihad kapısının açık tutulmasını intaç ettiğini

bildiren müellif, bu arada içtihad kapısını kapatmanın verdiği zarar kadar, içtihad yapmaya gerekli salâhiyeti olmayanların da içtihad yapmalarının İslamiyete zarar vereceğine dikkati çekmektedir.

**B**UNUN için bir müctehidde bulunması gereken şartların tesbit edilmesine işaret eden Ebu Zehra, müctehid olacak bir kimsenin her şeyden önce İslam Dininin umumî amaçlarını iyice anlamalıdır, diyerek bu bahse uzun bir yer ayırmıştır. Bu bölümde İslam'ın gözettiği maslahatlar ve bunların dereceleri, Tekliflerde bulunan maslahatlar ve çeşitleri, güçlüğün kaldırılması gibi hususlar anlatılmıştır.

İctihadın tarifi ile başlayan yeni bölümde, içtihadın çeşitleri, şartları ve müctehidleri aramılamak vasıflar sıralanmaktadır. Bütün bu şartları haiz olan kimselerin müctehid olabileceği, bunların dışındakilerin ise İslam hakkında söz söylemeye hakları olmadığı ısrarla belirtilmiştir.

Kitabın son bölümü, ifta (Fetva Verme) ve Müfti'de aranılan şartlara tahsis edilmiştir. İctihad ile fetva vermenin farklı şeyler olduğunu anlatmakla başlayan bu son bölümde, bir kimsenin her hangi bir meselede fetvâ verebilmesi için gerekli olan şartlar sıralanmaktadır. Bütün bu şartları haiz olan kimselerin müctehid olabileceği, bunların dışındakilerin ise İslam hakkında söz söylemeye hakları olmadığı ısrarla belirtilmiştir.

Güzel bir türçe ile Abdülkadir Şener tarafından dilimize tercüme edilen bu eseri ilgililere tavsiye ederken, diğer cildlerin de en kısa zamanda neşredilmesini temennî ederiz.

İslam'da Fikhî Mezhepler Tarihi, Muhammed Ebu Zehra. (Mütercim: Abdülkadir Şener) Ayyıldız Matbaası, Ankara 1968, IV + 168 sayfa, fiyatı: 8 TL.